

■ ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І ОХОРОНИ
НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 338.439.5:631.147(477)

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ
ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ ©

*Н.В. ПРИШЛЯК,
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри
адміністративного менеджменту та
альтернативних джерел енергії,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)*

У статті проаналізовано світові тенденції виробництва органічної продукції. Визначено країни-лідери у сфері виробництва органічної продукції. Досліджено тенденції та динаміку виробництва органічної продукції в Україні. Вказано причини низького попиту на органічну продукцію в Україні. Проаналізовано нормативно-правові документи, що регулюють ринок органічної продукції в Україні. Названо перелік акредитованих органів для сертифікації підприємств, що займаються виробництвом органічної продукції. Описано проблеми, що виникають в українських виробників у процесі переходу на органічне виробництво та обґрунтовано можливості їх подолання. Проведено SWOT-аналіз галузі органічного виробництва в Україні. Визначено загрози та перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні. Здійснено PEST-аналіз з метою узагальнення політичних, економічних, соціальних та технологічних факторів, що впливають на розвиток ринку органічної продукції в Україні.

Ключові слова: органічне виробництво, сертифікація, акредитовані агенти, перехідний період, Україна.

Рис. 3. Літ. 15.

Постановка проблеми. Попит споживачів на органічну продукцію у країнах з розвинутою економікою продовжує зростати. Це призводить до появи нових виробників та пошуків експорту та імпорту органічної продукції. Україна має потужний сільськогосподарський сектор та входить в десятку найбільших виробників та експортерів пшениці, кукурудзи, насіння соняшнику, ріпаку, горіхів, меду у світі. Окрім того, Україна має достатню кількість родючих ґрунтів та сприятливі кліматичні умови не тільки для виробництва традиційної сільськогосподарської продукції, а й задля розвитку виробництва конкурентоспроможної на зовнішньому та внутрішньому ринках органічної продукції. Україна впродовж останніх 10 років нарощує обсяги виробництва органічної продукції, однак існує ряд факторів, що віддаляють її від провідних

позицій на світовому ринку. Недостатня адаптація українських виробників до вимог світового органічного ринку, а також потенціал розвитку ринку органічної продукції в Україні зумовили вибір тематики даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретична і практична вагомість виробництва органічної продукції зумовлюють значний інтерес дослідників різних галузей науки – економіки, екології, права тощо. Так, питанням продовольчої та екологічної безпеки присвячено наукові праці Калетніка Г.М. Зокрема, Калетнік Г.М. є ініціатором Закону України “ Про продовольчу безпеку України ”, що був прийнятий за основу Верховною Радою України [3], та Закону України “Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини” [3]. Дослідження стану та перспектив розвитку виробництва органічної сільськогосподарської продукції в Україні та зарубіжних країнах здійснено у ряді наукових праць зарубіжних та вітчизняних вчених, зокрема І. Брозова [10], К. П’єтола [14], А. Ланскін [14], Н. Андрусенко [1], О. Гуцаленко, О. Маслак [4], О. Прутської [9], О. Ходаківської та інш. Правове регулювання виробництва органічної сільськогосподарської продукції досліджували Н. Берlach, В. Мельник, М. Мельничук [5], О. Мельничук [5], Т. Оверковська та інші. Попри значний науковий інтерес до даної проблематики додаткової уваги потребує дослідження напрямків перспектив розвитку органічної продукції в Україні.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розкриття сучасного стану і ринку органічної продукції в Україні та формулювання пропозицій щодо перспектив його розвитку, аналіз особливостей виробництва та споживання органічної продукції, а також визначення позиції та перспектив розвитку України на світовому ринку органічної продукції. Матеріали дослідження – статистичні та аналітичні дані міжнародних урядових установ, організацій, асоціацій, які підлягали теоретичному аналізу та графічній обробці. Для обґрунтування переваг розвитку та проблем виробництва органічної продукції було проведено SWOT-аналіз органічної галузі в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж останнього десятиліття органічне виробництво набуває усе більшої популярності у світі та в даний час охоплює 172 країни, що вирощують органічну продукцію на землях площею 43,7 млн га (0,99 % від загальної кількості сільськогосподарських угідь) [13]. Новий альтернативний спосіб ведення сільського господарства, який є екологічно чистим і в той же час дозволяє задовольнити потреби споживачів щодо якості та безпеки продуктів харчування – це органічне сільське господарство [10]. Зростання попиту на органічну продукцію зумовлене екологічними, економічними та соціально-психологічними факторами. До екологічних факторів можна віднести занепокоєння населення щодо застосування виробниками інтенсивних технологій виробництва з високим рівнем внесення хімічних добрив, засобів захисту рослин, антибіотиків. Економічним фактором є підвищення рівня доходів населення в країнах з розвинутою економікою. До соціально-психологічних належить посилення занепокоєння споживачів щодо впливу пестицидів, хімічних добрив, генетично-модифікованих організмів на здоров’я людини та переорієнтація на здорове харчування. Окрім того, органічні продукти мають вищу поживну цінність, головним чином, завдяки вищому вмісту магнію і заліза, вищу гігієнічну якість за рахунок відмови від пестицидів і, як правило, нижчий вміст нітратів [15].

Органічне сільське господарство є екологічно чистим та характеризується сталістю виробництва продукції. Різні мотиви можуть спонукати фермерів до органічних методів обробки землі та органічного виробництва продукції. Деякі виробники можуть мати сильні етичні переконання, які підвищують їх прагнення до організації органічного виробництва. Окрім ідеологічних і етичних мотивацій, економічні міркування, зазвичай, відіграють найважливішу роль у прийнятті виробником продукції рішення щодо переходу на органічне сільське господарство [14]. Дослідження показують, що органічні методи ведення сільського господарства сприяють поліпшенню якості води, заощадженню енергоресурсів, збільшенню біорізноманіття, покращенню якості ґрунту.

Згідно з дослідженнями Науково-дослідного інституту органічного сільського господарства (FiBL) щодо правил та регулювань у сфері органічного законодавства, у 87 країнах світу існують стандарти щодо виробництва органічної продукції. Європейський Союз на даний час визнає 12 країн, що мають еквівалентну систему у сфері органічного виробництва (Аргентина, Австралія, Канада, Коста Ріка, Індія, Ізраїль, Японія, Нова Зеландія, Південна Корея, Швейцарія, Туніс, США). США визнають правила проходження акредитації для сертифікуючих агентів урядів кількох країн (Індія, Ізраїль, Нова Зеландія) [13].

Органічне сільське господарство є швидко зростаючим сектором у світовому сільському господарстві. Це сприяє створенню нових робочих місць і стимулюванню економічного зростання і можливостей усього населення, що займається веденням сільського господарства. Країнами з найбільшим ринком органічної продукції є США (27,1 млрд євро), Німеччина (7,9 млрд євро), Франція (4,8 млрд євро) та Китай (3,7 млрд євро). До країн з найбільшою часткою органічної продукції належать Данія (7,6 %), Швейцарія (7,1%), Австрія (6,5 %), США (5%), Німеччина (4,4 %) [13].

В Україні виробництво органічної продукції розпочалося наприкінці 1990-х років. На той час великі міжнародні організації сертифікували зацікавлені господарства та здійснювали експорт виробленої у них продукції. Упродовж останнього десятиліття органічне виробництво сільськогосподарської продукції розвивалося. На початок 2011 року в Україні працювало близько 140 сертифікованих органічних господарств, які використовували понад 290 тис. га сільськогосподарських угідь [4]. Згідно з даними статистичних оглядів IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) у 2015 році кількість господарств з вирощування органічної продукції становила 210 одиниць [11]. Станом на 1 червня 2016 року в органічному секторі зареєстровано 239 підприємств, з яких 162 – сільгоспвиробники, а площа земель, що задіяні в органічному виробництві становить 400 тис. га (близько 1 % від загальної площі ріллі в Україні) (рис. 1). За даними Міністерства аграрної політики та продовольства, станом на початок 2017 року Україна займає 11-те місце серед країн Європи та 20-те у світі за загальною площею сільськогосподарських угідь, сертифікованих як органічні. За останні 5 років вони збільшилися на 54% і на сьогодні складають 421 500 га., 48,1% зайняті під вирощування зернових, що ставить нас на 7-ме місце серед країн-виробників органічних зернових. Понад 16% займають олійні – 5-те місце у світі; 4,6% займають бобові – 7-ме місце. Під овочами зайняті 2% угідь – 10-те місце, а під фруктами – 0,6% [6].

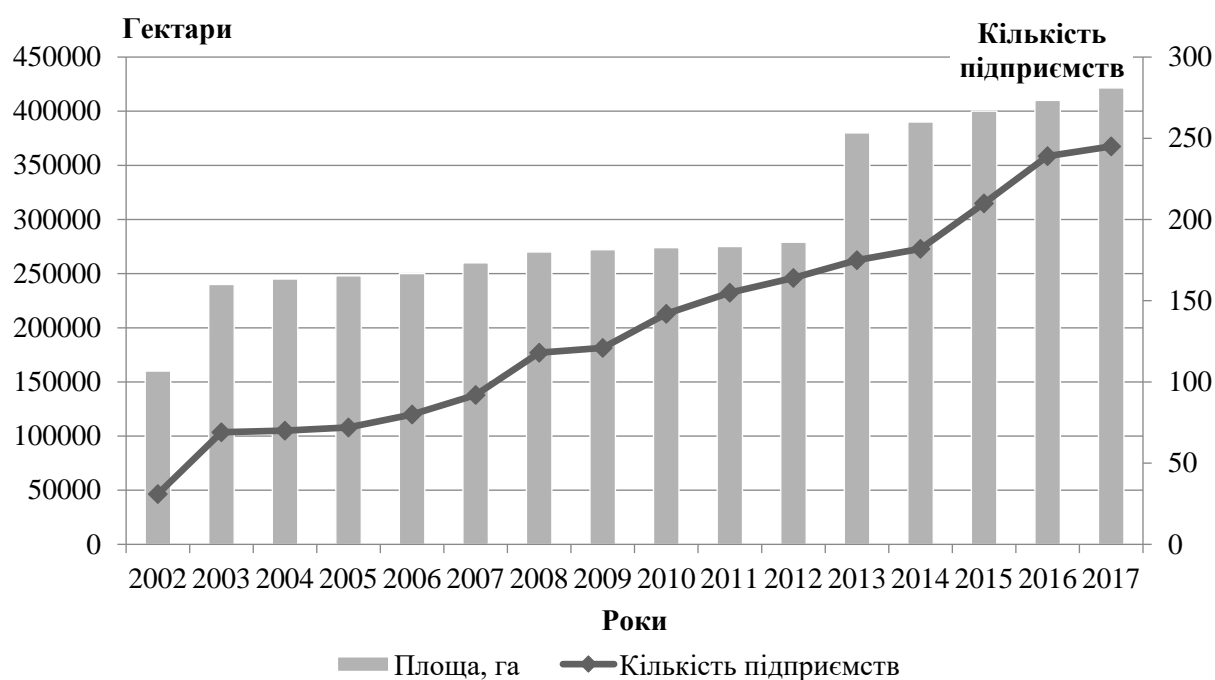

Рис. 1. Динаміка виробництва органічної продукції в Україні

Джерело: сформовано за даними International Federation of Organic Agriculture Movements, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Федерації органічного руху України [6, 11]

Сучасний внутрішній споживчий ринок органічних продуктів в Україні почав розвиватись з початку 2000-х років, і становив у 2007 році 500 тис. євро, у 2008 році – 600 тис. євро, у 2009 – 1,2 млн євро, у 2010 – 2,4 млн євро, у 2011 р. цей показник зріс до 5,1 млн євро, у 2012 році – до 7,9 млн євро, у 2013 р. – до 12,2 млн євро, а у 2014 р. – до 14,5 млн євро [5]. У 2015 році розвиток органічного ринку вперше став одним із пріоритетних напрямків розвитку агропромислового сектору України: виробництво органічної продукції включено в Єдину комплексну стратегію розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки [6].

На законодавчому рівні ринок органічної продукції регулюється Законом України “Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини” від 03.09.2013 р. [3] та Постановою Кабінету Міністрів України “Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) рослинного походження” від 31.08.2016 р. [8]. Задля того, щоб споживачі могли вирізняти український сертифікований органічний продукт, Міністерство аграрної політики та продовольства України видало наказ №495 від 20.12.2015 р. “Про затвердження державного логотипу для органічної продукції (сировини)”.

Міністерство аграрної політики і продовольства України запропонувало такі основні індикативні показники розвитку органічного виробництва до 2020 року [6]: зростання частки сільськогосподарських угідь, сертифікованих відповідно до органічних стандартів, до 5% у 2017 році та 7% у 2020 році; збільшення кількості сертифікованих органічних товаровиробників, що займаються виробництвом молока, овочів, фруктів і лікарських рослин, до 2017 року не менш як у 3 рази, до 2020 року – у 10 разів; зростання частки органічної продукції у 2017 році до 7%.

Найбільш поширеним стандартом серед органічних виробників в Україні є органічний стандарт ЄС, тобто еквівалентний правилам (ЄС) 834/2007 та (ЄС) 889/2008, який використовується як для експорту, так і для внутрішнього ринку. Залежно від цільового ринку застосовуються також інші стандарти, включаючи NOP (США), Bio Suisse (Швейцарія), Bioland і Naturland (Німеччина), Soil Association (Великобританія) та KRAV (Швеція) [12].

Загалом існує 17 приватних міжнародних акредитованих органів сертифікації, включених до офіційного списку затверджених органів з сертифікації для України Комісією Європейського Союзу (Регламент ЄС 1235/2008, Додаток IV). Це Organic Standard, Bio.inspecta, Ecocert SA, CERES, Control Union, Abcert AG, Kiwa BCS Öko-Garantie, Ecoglobe, ICEA, Bioagricert, Lacon, Suolo e Salute, Agreco R.F. Göderz, QC & I, Ecocert IMO Denetim, Екоагрос та А CERT. Єдиним українським органом з сертифікації є Органічний Стандарт, всі інші – іноземні. З 2015 року більшість сертифікованих організацій, що діють в Україні, беруть участь у новоствореній “Платформі “Україна”, яка є частиною Ради європейських органічних сертифікатів (ЕОСС). Ця платформа полегшує обмін інформацією та консультації щодо заходів контролю в контексті України [12].

На сьогодні офіційної статистики на державному рівні щодо виробників органічної продукції в Україні не веде жоден уповноважений орган. Інформацію про сертифіковані підприємства та асортимент продукції виробників, сертифікованих міжнародними акредитованими сертифікаційними органами, можна знайти в Органік бізнес-довіднику України [12]. Більшість господарств, які займаються виробництвом органічної продукції, розташовані на півдні країни – Одеська, Херсонська області, у західній Україні – Закарпатська, Львівська, Хмельницька області, а також у Київській, Вінницькій та Харківській областях [12]. Досить часто ці господарства є учасниками міжнародних проєктів щодо впровадження органічного землеробства в Україні та співпрацюють з іноземними компаніями. Українські сертифіковані органічні господарства різного розміру – від кількох гектарів, як і в більшості країн Європи, до декількох тисяч гектарів ріллі [7]. Україна має достатню кількість земель для розширення площ під органічним землеробством. За даними Міністерства аграрної політики і продовольства в Україні є близько 8 млн га екологічно чистих земель, які знаходяться у Полтавській, Вінницькій, Хмельницькій та інших регіонах України [6].

Незважаючи на значний природо-ресурсний потенціал, який сприяє зростанню обсягів виробництва органічної продукції, існує ряд проблем, що стримують розвиток ринку органічної продукції в Україні. Головною проблемою, що сповільнює зростання попиту на органічну продукцію, є стрімке падіння рівня доходів населення, що змушує його заощаджувати кошти та відмовлятися від купівлі органічної продукції, вартість якої на 40-60% перевищує ціну неорганічних аналогів. Недостатня розвиненість інфраструктури торгівлі стримує поширення органічної продукції. Наявність недобросовісних продавців на ринку органічної продукції призводить до недовіри споживачів до якості продукції. Недосконалість нормативно-правової бази та недостатня кількість офіційно зареєстрованих сертифікаційних центрів ускладнюють процес переходу сільськогосподарських товаровиробників на виробництво органічної продукції. Недостатня увага до пропагування здорового способу життя та проблем культури харчування, розкриття наслідків вживання продукції сумнівного походження призводять до відсутності акцентування уваги на покращенні якості харчування та формування свідомого ставлення до майбутнього у споживачів.

Окрім того, при переході на виробництво органічної продукції у фермерських господарств виникає ряд проблем, серед яких: збільшення виробничих витрат внаслідок відмови від застосування хімічних та синтетичних добрив та, як наслідок, зниження урожайності; придбання органічного насіння; витрати на сертифікацію; неможливість реалізації продукції як органічної під час перехідного періоду (затрати на виробництво продукції зростають, однак ціна реалізації продукції залишається майже без змін).

З огляду на економічну та політичну нестабільність в Україні виробники органічної продукції вбачають економічно вигідним реалізацію органічної продукції за межі країни. Враховуючи валютні коливання та нижчу собівартість української органічної продукції у порівнянні з відповідними аналогами більш економічно розвинутих країн, експорт української органічної продукції виглядає досить привабливо, особливо для країн, де попит на органічну продукцію зростає. Зважаючи на це, головним експортним ринком для українських органічних продуктів є Європейський Союз, США, Канада, Японія. Сертифікована органічна продукція, вироблена в Україні, здатна витримати відповідність міжнародним стандартам і бути конкурентоздатною на світовому ринку. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, приблизно 70% українських виробників органічної продукції орієнтовані на експорт [6]. Однак точних даних щодо обсягу та асортименту цієї продукції немає через відсутність офіційних статистичних даних та неврегульованість митного контролю (у митних деклараціях органічна продукція не відрізняється від традиційної).

Одним з перспективних ринків для реалізації української органічної продукції є ринок США, де загальний обсяг ринку роздрібної торгівлі органічних продуктів становить більш ніж 39 мільярдів дол. США, що складає 52 % від показника світового ринку органічної продукції (75 мільярдів дол. США) [12].

Задля розвитку внутрішнього ринку органічної продукції в Україні варто впровадити досвід США, де створена й успішно функціонує відповідна інфраструктура сертифікації, маркетингу та реалізації органічних продуктів. Перший пункт реалізації органічної сільськогосподарської продукції зазвичай знаходиться у радіусі 160 кілометрів від місця виробництва. У той же час 71% фермерів, що займаються виробництвом органічної продукції, реалізують її для споживачів через оптові канали збуту.

Загалом органічне агровиробництво має великий потенціал для покращення економічного, соціального та екологічного стану у світі та в Україні зокрема. Збільшення обсягів органічного виробництва сприятиме комплексному розвитку сільських територій, поліпшенню якості та безпечності харчування населення. Задля аналізу сильних та слабких сторін, а також перспектив та загроз ринку проведемо SWOT аналіз галузі органічної продукції в Україні (рис. 2).

Отже, до основних чинників, які стримують виробництво органічної продукції можна віднести нерозвиненість внутрішнього ринку органічної продукції, недостатню розвиненість інфраструктури торгівлі органічною продукцією, наявність недобросовісних виробників на ринку, недосконалість нормативно-правової бази, недостатню кількість офіційно зареєстрованих сертифікаційних центрів, слабкий розвиток інтеграції з міжнародними структурами та обмежений доступ на зовнішні ринки органічної продукції, відсутність державної підтримки, недостатню просвітницьку роботу.

	Сильні сторони	Слабкі сторони
Внутрішнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> - наявність значної кількості родючих земель, придатних для органічного землеробства; - сприятливі кліматичні умови; - провідні позиції України у сфері традиційного сільськогосподарського виробництва; - вигідне географічне положення України. 	<ul style="list-style-type: none"> - низька зацікавленість фермерів у переході на органічне виробництво; - недостатній рівень кваліфікації кадрів у сфері органічного виробництва; - витрати у перехідний період з традиційного на органічне виробництво; - відсутність прямих контактів з покупцями органічної продукції, зокрема на зовнішніх ринках; - нестійкий фінансовий стан аграрних підприємства; - недосконалість необхідної виробничої інфраструктури та логістичного забезпечення; - недостатній рівень інформування споживачів про користь органічної продукції.
Зовнішнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> - невелика кількість конкурентів; - наявність загальнодержавних програм, спрямованих на розвиток органічного виробництва; - постійно зростаючий попит на зовнішніх ринках; - створення нових робочих місць; - поліпшення якості харчування населення та здоров'я людей; - покращення стану навколишнього середовища. 	<ul style="list-style-type: none"> - високий рівень інфляції; - недосконалість діючого нормативно-правового забезпечення у сфері виробництва органічної продукції та відсутність цільової державної підтримки; - відсутність офіційної статистики у сфері виробництва, споживання та експорту органічної продукції; - низький попит на органічну продукцію на внутрішньому ринку.

Рис. 2. Матриця SWOT-аналізу галузі виробництва органічної продукції в Україні*

*Джерело: узагальнено автором на основі аналізу ринку органічної продукції, загальної ситуації в Україні та опрацьованої літератури [1, 4, 5, 9]

Для узагальнення всіх політичних, економічних, соціальних та технологічних факторів, що впливають на розвиток ринку органічної продукції, ми можемо представити матрицю PEST-аналізу на рис. 3.

Задля збільшення обсягів виробництва органічної продукції та стимулювання внутрішнього попиту на органічну продукцію необхідно впровадити комплексний механізм державної підтримки виробників органічної продукції. Зокрема, запровадити економічні важелі і стимули (пільгове оподаткування, пільгове кредитування, пільгові ціни на послуги і засоби виробництва, державне страхування, виплати у вигляді дотацій, компенсацій); екологічні важелі (застосовуються до забруднювачів навколишнього середовища через зниження цін на екологічно забруднену продукцію, систему штрафних санкцій за нераціональне використання природних ресурсів); соціальні (інформування населення) та наукові (проведення лабораторних досліджень, підготовка фахівців, проведення тренінгів та семінарів, маркетингові дослідження, консультаційні послуги).

Політичні	Р	Економічні	Е
<ol style="list-style-type: none"> 1. Політична нестабільність та наслідки революційних подій; 2. Анексія Криму; 3. Військовий конфлікт на сході України; 4. Бюрократизація, корупція та лобіювання інтересів окремих політичних груп; 5. Активність молодих та висококваліфікованих кадрів та амбіційність щодо створення позитивних перетворень; 6. Активний рух щодо децентралізації; 7. Підтримка міжнародних організацій та країн-партнерів; 8. Зміни у законодавстві, що сприяють посиленню боротьби з корупцією, зменшення бюрократизації та прозорості ведення бізнесу; 9. Європейський вектор розвитку. 		<ol style="list-style-type: none"> 1. Коливання курсу національної валюти (інфляція); 2. Переважання експорту сировини та імпорту готової продукції; 3. Високий рівень безробіття в країні; 4. Невизначеність земельних відносин; 5. Енергетична залежність країни від імпорту енергоресурсів 6. Постійне підвищення цін на енергоресурси; 7. Поступовий вихід з економічної кризи; незначне, але стабільне зростання ВВП; 8. Наявність дешевої робочої сили; 9. Інвестиційна привабливість національної економіки. 	
Соціальні	S	Технологічні	Т
<ol style="list-style-type: none"> 1. Старіння нації, збільшення кількості людей похилого віку; 2. Міграційні процеси, від'їзд працездатного населення та молоді за кордон; 3. Урбанізація, проблеми пошуку роботи та розвитку інфраструктури у сільській місцевості; 4. Низький рівень доходів та низька купівельна спроможність. 		<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність зв'язку між наукою та технологією в реальному секторі економіки; 2. Відставання освіти у вищій школі від інноваційних процесів; 3. Недостатня увага та брак фінансової підтримки державою науки та інновацій; 4. Автоматизація та механізація всіх виробничих процесів; 4. Швидкі темпи розвитку науково-технічного прогресу; 5. Зміцнення захисту прав інтелектуальної власності. 	

Рис. 3. Матриця PEST аналізу виробництва органічної продукції в Україні

Джерело: узагальнено автором на основі аналізу ринку органічної продукції, загальної ситуації в Україні та опрацьованої літератури [1, 4, 5, 9]

Висновки. Нині незначна частина від світового обсягу земель задіяна в органічному сільськогосподарському виробництві, однак численні переваги сталості органічного виробництва, а також зростання попиту на цю продукцію на світових ринках є факторами, що зумовлюють розвиток даної галузі в Україні. Наша держава володіє унікальним природним потенціалом для налагодження виробництва якісної та конкурентоспроможної на міжнародних ринках органічної продукції. Однак суттєвими перешкодами на шляху до переходу на органічне сільськогосподарське виробництво в Україні є недостатній попит на органічну продукцію на внутрішньому ринку, що зумовлений низьким рівнем доходів населення, недосконалість політики держави у напрямку органічного виробництва, відсутність інформації, знань та кваліфікованих кадрів у даній галузі, недостатній розвиток інфраструктури та інші економічні виклики та культурні уподобання. Загалом Україна продовжує свій поступ на шляху ефективного перетворення на успішного виробника органічної продукції, що відповідає світовим вимогам, та має всі шанси стати “органічним кошиком світу”. Збільшення обсягів виробництва органічної продукції сприятиме створенню нових можливостей для малих і середніх фермерських господарств,

покращенню якості харчування та здоров'я населення. Для подолання бар'єрів, що стримують розвиток ринку органічної продукції в Україні, необхідні різноманітні інструменти та напрями державної політики, серед яких – фінансові, нормативно-правові та соціально-психологічні.

Список використаних джерел

1. Андрусенко Н.В. Місце органічного сільського господарства в соціоекономічній системі XXI століття // Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики. – 2017. – №11. – С.125-136.
2. Єдина комплексна стратегія та план дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015-2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>.
3. Офіційний вебсайт Верховної Ради України – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>
4. Маслак О. Суб'єкти ринку органічної сільськогосподарської продукції в Україні / О. Маслак // Agricultural and resource economics: international scientific e-journal. – 2017. – Vol. 3, № 2. – С. 122-131. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.
5. Мельничук О.Ф. Правове регулювання виробництва органічної сільськогосподарської продукції в Україні / О.Ф. Мельничук, М.Ф. Мельничук // Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики. – 2017. – №5. – С. 98-108.
6. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/>.
7. Офіційний вебсайт федерації органічного руху України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.organic.com.ua>.
8. Постанова Кабнету Міністрів Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) рослинного походження від 31 серпня 2016 р. № 587 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
9. Прутська О. О. Сільське господарство в США: висновки для України: Монографія / О.О. Прутська. – Вінниця: ТОВ “Фірма “Планер”. – 2012. – 160 с.
10. Brožová, I. (2005). Organic agriculture as one of aspects of multifunctional agriculture. Agricultural Economics, 51(2), 51-56.
11. International Federation of Organic Agriculture Movements [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ifoam.bio>.
12. Organic Business Directory of Ukraine / [ed. N. Prokopchuk, T. Zigg, Yu. Vlasjuk]. – 2014. – Edition. 2. – 405 pages [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ukraine.fibl.org>.
13. Organic Integrity Database. Agricultural Marketing Service. United States Department of Agriculture [Electronic resource]. – Mode of access: <https://organic.ams.usda.gov>.
14. Pietola K. S., Lansink A. O. Farmer response to policies promoting organic farming technologies in Finland //European Review of Agricultural Economics. – 2001. – V. 28. – №. 1. – Pages 1-15.
15. Živělová, I., & Jánský, J. (2007). The conditions of organic market development. Agricultural Economics – Czech, 53(9), 403-410.

Список використаних джерел у транслітерації/References

1. Andrusenko, N.V. (2017) Mistse orhanichnoho silskoho hospodarstva v sotsioekonomichnii systemi XXI stolittia [The place of organic agriculture in the socioeconomic system of the 21st century]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy. Finances. Management: topical issues of science and practical activity*, 11, 125-136 [in Ukrainian].
2. Iedyna kompleksna stratehiia ta plan dii rozvytku silskoho hospodarstva ta silskykh terytorii v Ukraini na 2015-2020 roky [Integrated Strategy and Action Plan for Agricultural and Rural Development in Ukraine for 2015-2020]. (n.d.). minagro.gov.ua. Retrieved from <http://minagro.gov.ua> [in Ukrainian].
3. Ofitsiyni vebсайт Verkhovnoi Rady Ukrainy [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine] (n.d.). [zakon.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua). Retrieved [http://www.rada.gov.ua/](http://www.rada.gov.ua) [in Ukrainian].
4. Maslak, O. (2017) Subiekty rynku orhanichnoi silskohospodarskoi produktsii v Ukraini [Subjects of the market of organic agricultural products in Ukraine]. *Agricultural and resource economics: international scientific e-journal*, Vol. 3, 2, 122-131 [in Ukrainian].
5. Melnychuk, O.F. & Melnychuk, M.F. (2017). Pravove rehuliuвання vyrobnytstva orhanichnoi silskohospodarskoi produktsii v Ukraini [Melnychuk]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economy. Finances. Management: topical issues of science and practical activity*, 5, 98-108 [in Ukrainian].
6. Ministerstvo ahrarnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy [Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine] [Elektronnyi resurs] (n.d.) <http://www.minagro.gov.ua/> [in Ukrainian].
7. Ofitsiyni vebсайт federatsii orhanichnoho rukhu Ukrainy [Official website of the Federation of Organic Movement of Ukraine] (n.d.) <http://www.organic.com.ua> [in Ukrainian].
8. Postanova Kabinetu Ministriv Pro zatverdzhennia Detalnykh pravyl vyrobnytstva orhanichnoi produktsii (syrovyny) roslynnoho pokhodzhennia vid 31 serpnia 2016 r. № 587 [Resolution of the Cabinet of Ministers On approval of detailed rules for the production of organic products (raw materials) of vegetable origin of August 31, 2016, No. 587] (n.d.). [zakon.rada.gov.ua](http://zakon2.rada.gov.ua). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua> [in Ukrainian].
9. Prutska, O.O. (2012) Silske hospodarstvo v SShA: vysnovky dlia Ukrainy: Monohrafiia [Agriculture in the USA: Conclusions for Ukraine: Monograph]. Vynnytsia: TOV “Firma “Planer” [in Ukrainian].
10. Brožová, I. (2005). Organic agriculture as one of aspects of multifunctional agriculture. *Agricultural Economics*, 51(2), 51-56.
11. International Federation of Organic Agriculture Movements. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ifoam.bio>.
12. Organic Business Directory of Ukraine / [ed. N. Prokopchuk, T. Zigg, Yu. Vlasyuk]. – 2014. – Edition. 2. – 405 pages. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ukraine.fibl.org>.
13. Organic Integrity Database. Agricultural Marketing Service. United States Department of Agriculture. – [Electronic resource]. – Mode of access: <https://organic.ams.usda.gov>.
14. Pietola K.S., Lansink A.O. Farmer response to policies promoting organic farming technologies in Finland //European Review of Agricultural Economics. – 2001. – V. 28. – №. 1. – Pages 1-15.
15. Živělová, I., & Jánský, J. (2007). The conditions of organic market development. *Agricultural Economics – Czech*, 53(9), 403-410.

АННОТАЦИЯ
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА
ОРГАНИЧЕСКОЙ ПРОДУКЦИИ В УКРАИНЕ

Н.В. ПРИШЛЯК,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры административного менеджмента
и альтернативных источников энергии,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

В статье проанализированы мировые тенденции производства органической продукции. Определены страны-лидеры в сфере производства органической продукции. Проанализированы тенденции и динамика производства органической продукции в Украине. Определены причины низкого спроса на органическую продукцию в Украине. Проанализированы нормативно-правовые документы, регулирующие рынок органической продукции в Украине. Приведён перечень аккредитованных органов для сертификации предприятий, занимающихся производством органической продукции. Названы причины, возникающие у украинских производителей в процессе перехода на органическое производство и обоснованы возможности их преодоления. Проведён SWOT-анализ отрасли органического производства в Украине. Определены угрозы и перспективы развития рынка органической продукции в Украине. Осуществлен PEST-анализ с целью обобщения политических, экономических, социальных и технологических факторов, влияющих на развитие рынка органической продукции в Украине.

Ключевые слова: органическое производство, сертификация, аккредитованные агенты, переходный период, Украина.

Рис. 3. Лит. 15.

ANNOTATION
CURRENT STATE AND PROSPECTS OF THE ORGANIC PRODUCTS
MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE

Natalia PRYSHLIAK,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Administrative Management
and Alternative Energy Department,
Vinnitsia National Agrarian University
(Vinnitsia)

The world tendencies of production of organic products are analyzed. Leading countries in the field of organic production are defined. The tendencies of organic production in Ukraine are determined. The causes of low demand for organic products in Ukraine are described. The legal documents regulating the market of organic products in Ukraine are analyzed. The list of accredited bodies involved in the certification of enterprises engaged in the production of organic products is determined. The problems of the Ukrainian manufacturers, which arise in the process of transition to organic production are named and possibilities for their overcoming are substantiated. SWOT analysis of organic production in Ukraine is conducted. The threats and prospects of the organic

products market in Ukraine are summarized. A PEST analysis the political, economic, social and technological factors affecting the development of the organic products market in Ukraine was carried out.

Key words: organic production, certification, accredited agents, transitional period, Ukraine.

Fig. 3. Lit. 15.

Інформація про автора

ПРИШЛЯК Наталя Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: natalka.vinn@gmail.com).

PRYSHLIAK Natalia – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Administrative Management and Alternative Energy Sources Department, Vinnytsia National Agrarian University (21008, 3, Sonyachna Str., Vinnytsia, e-mail: natalka.vinn@gmail.com).

ПРИШЛЯК Наталья Викторовна – кандидат экономических наук, доцент кафедры административного менеджмента и альтернативных источников энергии, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: natalka.vinn@gmail.com).

